

ผลกระทบและปัญหาสุขภาพจิตหลังประสบอุทกภัยของประชาชนบ้านผักกาดหญ้า ตำบลนาเลิง อำเภอสเลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

दनัยเทพ พันธะมา¹, สุพัฒน์ จำปาหวาย²

(วันที่รับบทความ: 15 กรกฎาคม 2563; วันที่แก้ไข 6 ตุลาคม 2563; วันที่ตอบรับ 14 ตุลาคม 2563)

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาสุขภาพจิตและผลกระทบหลังจากประสบอุทกภัยของประชาชน และเพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์กับเกิดปัญหาสุขภาพจิตหลังประสบอุทกภัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือผู้ประสบอุทกภัยบ้านผักกาดหญ้า ตำบลนาเลิง อำเภอสเลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 323 คน กลุ่มตัวอย่าง 204 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายเก็บข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามคุณลักษณะทั่วไป ส่วนที่ 2 ผลกระทบหลังประสบอุทกภัย และส่วนที่ 3 ดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับสั้น โดยมีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.80 วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลโดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และสถิติ Chi-square นำเสนอขนาดของความสัมพันธ์โดยใช้ค่า OR, 95% CI of OR, p-value

ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 62.75 มีงานทำร้อยละ 65.69 อายุเฉลี่ย 35.75 ปี (S.D.= 3.69 ปี) เมื่อพิจารณาถึงด้านผลกระทบ พบว่าส่วนใหญ่ มีการสูญเสียทรัพย์สินจากน้ำท่วมร้อยละ 31.86 รองลงมาคือ ปัญหาการตัดถนนทำให้ไม่สามารถเดินทางได้ ร้อยละ 30.88 และสูญเสียรายได้หลังน้ำท่วม ร้อยละ 29.90 ตามลำดับ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ อายุ (OR = 1.85 ; 95% CI of OR : 1.01 ถึง 3.33 ; p-value = 0.044) ความเพียงพอของรายได้ (OR=2.94 ; 95% CI of OR : 1.32 ถึง 6.67 ; p-value = 0.007) และโรคประจำตัว (OR = 2.44 ; 95% CI of OR : 1.31 ถึง 4.43 ; p-value = 0.004) ดังนั้น ควรมีการจัดการส่งเสริมรายได้โดยการทำอาชีพเสริมและมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิตหรือเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพจิตในประชาชนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาสุขภาพจิต

คำสำคัญ: ผลกระทบ, สุขภาพจิต, อุทกภัย

¹นักศึกษาลัทธิศาสตรสาธารณสุข, วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น,
E-mail: 600852023@scphkk.ac.th

²อาจารย์, วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น, E-mail: supat.j@hotmail.com
Corresponding author: สุพัฒน์ จำปาหวาย, E-mail: supat.j@hotmail.com

Effect and Mental Health Problems after the Flooding of People, Ban Phak Kat Ya, Maloeng Sub-District, Selaphum District, Roi Et Province

Danaitep Panatama¹, Supat Jumparwai²

(Receive 15th July 2020; Revised: 6th October 2020; Accepted 14th October r 2020)

Abstract

This Cross-sectional study aims to study the mental health problems after flooding and factor relate to mental health of people at Ban Pak Kat Ya ,Naleong sub-district, Selaphum district, Roi-Et province. The sample were 204 villagers selected by a simple random sampling technique. Data was collected by using the questionnaires which consist of 3 parts as 1) Characteristics of subject, 2) Effects after flooding and 3) Thai Mental Health Index (TMHI-15) Data were analyzed by descriptive statistics and Chi-square at 0.05 significant level.

The results revealed that 62.75 % of subjects were female with the average age of 35.75 years (SD= 13.69). The mental health status was below normal for 39.71 %, the flooding affected were lost property 31.86%, the road cut off 30.88% and lost income 29.90%, respectively. The factors significantly associated with mental health problems were age (OR =1.85; 95%CI of OR: 1.01 to 3.33; p-value = 0.044), adequacy income (OR = 2.94; 95% CI of OR: 1.32 to 6.67; p-value = 0.007), and having congenital disease (OR = 2.44; 95% CI of OR: 1.31 to 4.43; p-value = 0.004). Therefore, the community program should be promote extra works to increase income and mental health promotion activities after flooding.

Keywords: Effect, Mental Health, Flooding

¹Bachelor in Community of Public Health, Sirindhorncollege of Public Health Khon Kaen, E-mail:600852023@scphkk.ac.th

²Lecturer, Sirindhorn College of Public Health Khon Kaen, E-mail: Supat.j@hotmail.com
Corresponding author: Supat Jumparwai, E-mail: supat.j@hotmail.com

บทนำ

สถานการณ์อุทกภัยในปัจจุบันของประเทศไทย โดยเฉพาะในปี พ.ศ.2562 ประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากพายุโพดุลและคากิ จากอิทธิพลของพายุทั้งสองลูกนี้ทำให้เกิดฝนตกหนักติดต่อกันหลายวันทำให้แม่น้ำสายหลักและสาขาย่อยมีปริมาณน้ำขึ้นมากและไม่สามารถระบายออกได้ทันจนส่งผลทำให้เกิดอุทกภัย

โดยจังหวัดที่ได้รับความเสียหายอย่างมากในอุทกภัยในครั้งนี้ คือ จังหวัดร้อยเอ็ด นับเป็นเหตุการณ์อุทกภัยที่หนักที่สุดในรอบ 40 ปี ของจังหวัด ครอบคลุม 80 ตำบล 1,020 หมู่บ้าน และ 61,738 ครัวเรือน ซึ่งจากผลกระทบน้ำท่วม ทำให้ขณะนี้พื้นที่การเกษตรของชาวจังหวัดร้อยเอ็ด เสียหายไปกว่า 300,000 ไร่ โรงเรียนได้รับผลกระทบ 122 แห่ง สิ่งสาธารณประโยชน์ พนังกั้นน้ำ 7 แห่ง สะพาน 9 แห่ง ฝาย 7 แห่ง ถนนมีน้ำท่วมขัง 28 จุด ถูกน้ำกัดเซาะ 15 จุด ถนนขาด 3 จุด และมีผู้เสียชีวิต 4 ราย¹

อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวนหลังคาเรือนทั้งหมด 24,216 หลังคาเรือน ประชากรใน เขตพื้น 90,941 คน ในตำบลนาเลิงมีจำนวน 1,126 หลังคาเรือน ประชากรในเขตพื้นที่ 4,828 คน และบ้านผักกาดหญ้า มีจำนวน 87 หลังคาเรือน ประชากรในเขตพื้นที่ 323 คน² มีภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำชีไหลผ่าน จึงมีปัญหาจากน้ำท่วมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ต้องเตรียมรับมือกับสภาพน้ำท่วมทุกปี สาเหตุที่ทำให้เกิดน้ำท่วมเกิดจากน้ำล้นตลิ่ง และลำน้ำที่แคบตื้นเขิน เนื่องจากไม่มีการขุดลอก อีกทั้งพื้นที่ลำนํ้าเกิดทิ้งอกรตามธรรมชาติขึ้นมา บางแห่งมีผู้บุกรุกเข้าไปสร้างสิ่งปลูกสร้างขวางทางไหลของน้ำ ในขณะที่พื้นที่ตลอดแนวแม่น้ำในเขตบ้านผักกาดหญ้า ตำบลนาเลิง ในฤดูฝนทุกปี

เมื่อมีฝนตกชุกและมีการปล่อยน้ำมาจากแหล่งน้ำอื่นจึงเกิดการไหลทะลักของน้ำเข้าท่วมบ้านเรือนประชาชนทันที ในปี พ.ศ. 2562 ปัญหาน้ำท่วมส่งผลกระทบต่อก่อให้เกิดความเสียหาย ให้แก่ประชาชนใน บ้านผักกาดหญ้า ตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นอย่างมาก

จากการศึกษาผลกระทบจากอุทกภัยที่มีผลต่อปัญหาสุขภาพจิต³ พบว่า ปัญหาสุขภาพจิตจากผลกระทบของอุทกภัยคิดเป็นร้อยละ 13.46 โดยมีอาการแสดงที่พบมากที่สุด คือ การนอนไม่หลับ ร้อยละ 34.88 รองลงมา คือ ปวดศีรษะบริเวณขมับและท้ายทอย รวมทั้งมีอาการวิงเวียนศีรษะ ร้อยละ 27.9

จะเห็นได้ว่าเมื่อเกิดอุทกภัยประชาชนจะได้รับผลกระทบโดยเฉพาะด้านจิตใจ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาปัญหาสุขภาพจิตหลังประสบอุทกภัย และผลกระทบของประชาชนในเขตพื้นที่บ้านผักกาดหญ้า ตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำไปวางแผนฟื้นฟูสภาพจิตใจหลังประสบอุทกภัยของประชาชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังประสบอุทกภัยของประชาชน
2. เพื่อศึกษาปัญหาสุขภาพจิตหลังประสบอุทกภัยของประชาชน
3. เพื่อศึกษาหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจิตหลังประสบอุทกภัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional descriptive study)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือผู้ที่มีอายุ 18 ขึ้นไป ที่ประสบอุทกภัยปี พ.ศ.2562 ในพื้นที่ บ้านผักกาดหญ้า ตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 323 คน คำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากรกรณีขนาดประชากรมีขนาดเล็ก⁴ ได้จำนวน 204 คน จากนั้น ใช้การสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย โดยการจับฉลาก

$$n = \frac{NZ^2_{\alpha/2}P(1-P)}{e^2(N-1) + Z^2_{\alpha/2}P(1-P)}$$

n = ขนาดตัวอย่างของประชากร

N = ขนาดของประชากร

Z = ค่าสถิติแจกแจงมาตรฐานเมื่อกำหนด

$\alpha=0.05$ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

P = ค่าสัดส่วน ของ ตัวแปร ที่ ต้องการประมาณค่า

e = ความแม่นยำในการประมาณค่าสัดส่วนหรือความคลาดเคลื่อนที่ยินยอมให้เกิดขึ้นในการประมาณค่าสัดส่วนเท่ากับ 5% = 0.05

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1) คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ การมีงานทำ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ความเพียงพอของรายได้ โรคประจำตัว

ส่วนที่ 2) ผลกระทบจากอุทกภัยหลังประสบอุทกภัย ประกอบด้วย 9 ข้อ มีมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้มากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย, น้อยที่สุด

ส่วนที่ 3) ดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับ 15 ข้อ⁵ เป็นแบบประเมินมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น

4 ระดับ โดยให้คะแนนเป็นรายข้อแบบ Likert's scale ลักษณะ ดังนี้ ไม่เลย, เล็กน้อย, มาก, มากที่สุด การแปลผลแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) อยู่ในเกณฑ์ปกติ (44-60) และ 2) ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ (0-43)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และคำนวณหาความเชื่อมั่นของ เครื่องมือได้ เท่ากับ 0.80

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด

2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติ Chi-Square Test, OR, 95%CI of OR

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยผ่านการพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น เลขที่ SCPHKKIRB63044

ผลการวิจัย

คุณลักษณะส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่าง 204 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 62.75 อายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 41-50 ปี อายุเฉลี่ย 35.75 ปี (S.D.= 13.69 ปี) ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับ ประถมศึกษา ร้อยละ 30.39 สถานภาพส่วนใหญ่ สมรส (อยู่ด้วยกัน) ร้อยละ 54.41 รองลงมา คือ สถานภาพ โสด ร้อยละ 36.27 การมีงานทำ ร้อยละ 65.69 สำหรับรายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่ มีรายได้ส่วนใหญ่ อยู่ในช่วง 1,501-10,000 บาท ร้อยละ 31.37 ความเพียงพอของรายได้ส่วนใหญ่ ไม่

เพียงพอ ร้อยละ 79.41 โรคประจำตัวส่วนใหญ่ ไม่มี ร้อยละ 71.57

ผลกระทบหลังประสบอุทกภัย

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากอุทกภัยพบว่า ข้อคำถามที่ประชาชนส่วนใหญ่ ระบุว่า “มีผลกระทบมาก” ได้แก่ มีการสูญเสียทรัพย์สินไปกับอุทกภัย ร้อยละ 31.86 รองลงมาคือ ปัญหาจากการตัดขาดของถนนทำให้ไม่สามารถเดินทางได้ ร้อยละ 30.88 และสูญเสียรายได้หลังเกิดอุทกภัย ร้อยละ 29.90 ตามลำดับ

ข้อคำถามที่ประชาชนส่วนใหญ่ระบุว่า “มีผลกระทบปานกลาง” ได้แก่ ขาดแคลนน้ำ

ดื่มที่สะอาด ร้อยละ 45.10 รองลงมาคือ ขาดแคลนอาหารที่ครบถ้วนตามที่ร่างกายต้องการ ร้อยละ 43.63 และรู้สึกไม่มีความสุขปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ร้อยละ 42.65 ตามลำดับ

ข้อคำถามที่ประชาชนส่วนใหญ่ระบุว่า “มีผลกระทบน้อย” ได้แก่ ได้รับปัญหาด้านการสื่อสารและไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร ร้อยละ 34.31 รองลงมาคือ ขาดแคลนอาหารที่ครบถ้วนตามที่ร่างกายต้องการ ร้อยละ 30.88 ตามลำดับ รายละเอียด (ดังตารางที่ 1)

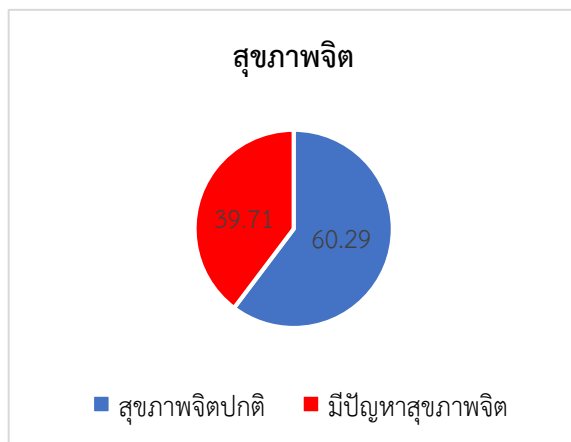
ตารางที่ 1 ผลกระทบหลังประสบอุทกภัย (n=204)

ลำดับ	ข้อคำถาม	จำนวน (ร้อยละ)				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1	ท่านขาดแคลนน้ำดื่มที่สะอาด	23(11.27)	61(29.90)	92(45.10)	20(9.80)	8(3.93)
2	ท่านขาดแคลนอาหารที่ครบถ้วนตามที่ร่างกายต้องการ	25(12.25)	63(30.88)	89(43.63)	23(11.27)	4(1.97)
3	ท่านรู้สึกไม่มีความสุขปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	16(7.84)	32(15.67)	87(42.65)	59(28.92)	10(4.92)
4	ท่านมีการสูญเสียทรัพย์สินไปกับอุทกภัย	19(9.31)	43(21.08)	56(27.45)	65(31.86)	21(10.30)
5	ท่านเดินทางไปทำงานประกอบอาชีพอย่างยากลำบาก	20(9.80)	42(20.59)	51(25.00)	54(26.47)	37(18.14)
6	ท่านเกิดปัญหาจากการตัดขาดของถนนทำให้ไม่สามารถเดินทางได้	22(10.78)	45(22.06)	44(21.57)	63(30.88)	30(14.71)
7	ท่านเกิดปัญหาจากการระบายน้ำและไม่มีที่สำหรับขับถ่ายอย่างถูกสุขลักษณะ	30(14.71)	58(28.43)	27(13.24)	58(28.43)	31(15.19)
8	ท่านได้รับปัญหาด้านการสื่อสารและไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร	28(13.73)	70(34.31)	60(29.41)	23(11.27)	23(11.28)
9	ท่านสูญเสียรายได้หลังเกิดอุทกภัย	13(6.37)	33(16.18)	59(28.92)	61(29.90)	38(18.63)

ปัญหาสุขภาพจิตหลังประสบอุทกภัย

ปัญหาสุขภาพจิตหลังประสบอุทกภัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีปัญหาสุขภาพจิตจำนวน 81 ร้อยละ 39.71 (ดังภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 ปัญหาสุขภาพจิตหลังประสบอุทกภัย

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจิตหลังประสบอุทกภัย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจิตหลังประสบอุทกภัยของประชาชน บ้านผักกาดหญ้า ตำบลนาเลิง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้แก่ อายุ ความเพียงพอของรายได้ โรคประจำตัว ดังรายละเอียด

อายุ: ผู้ที่มีอายุ 31 ปีขึ้นไป มีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพจิตหลังประสบอุทกภัยเป็น 1.85 เท่าของผู้ที่มีอายุไม่เกิน

30 ปี (OR=1.85 ; 95% CI of OR : 1.01 ถึง 3.33 ; p-value=0.044)

ความเพียงพอของรายได้: ผู้ที่รายได้ไม่เพียงพอ มีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพจิตหลังประสบอุทกภัยเป็น 2.94 เท่าของผู้ที่มีรายได้เพียงพอ (OR=2.94 ; 95% CI of OR : 1.32 ถึง 6.67 ; p-value=0.007)

โรคประจำตัว: ผู้ที่มีโรคประจำตัว มีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพจิตหลังประสบอุทกภัยเป็น 2.44 เท่าของผู้ที่ไม่มีโรคประจำตัว (OR=2.44 ; 95% CI of OR : 1.31 ถึง 4.43 ; p-value=0.004) ส่วนปัจจัยอื่นๆ พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียด (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์กับเกิดปัญหาสุขภาพจิตหลังประสบอุทกภัย (n=204)

ตัวแปร	ระดับสุขภาพจิต		OR	95% CI of OR	X ²	p-value
	จำนวน (ร้อยละ)					
	สุขภาพจิตต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ	สุขภาพจิตอยู่ในเกณฑ์ปกติ				
เพศ						
-ชาย	29 (38.16)	47 (61.84)	0.90	0.50 ถึง 1.61	0.121	0.728
-หญิง	52 (40.63)	76 (59.37)				

ตัวแปร	ระดับสุขภาพจิต		OR	95% CI of OR	X ²	p-value
	จำนวน (ร้อยละ)					
	สุขภาพจิตต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ	สุขภาพจิตอยู่ในเกณฑ์ปกติ				
อายุ (ปี)						
< 30	23 (30.67)	52 (69.33)	1.85	1.01 ถึง 3.33	4.048	0.044
≥ 31	58 (44.96)	71 (55.04)				
ระดับการศึกษา						
- สูงกว่าหรือเท่ากับมัธยมศึกษาปลาย	24 (31.17)	53 (68.83)	1.80	0.99 ถึง 3.26	3.765	0.052
- ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	57 (44.88)	70 (51.12)				
สถานภาพ						
- โสด	23 (31.08)	51 (68.92)	0.56	0.31 ถึง 1.02	3.608	0.057
- คู่	58 (44.62)	72 (55.38)				
การมีงานทำ						
- มีงานทำ	50 (37.32)	84 (62.68)	1.34	0.72 ถึง 2.40	0.934	0.334
-ว่างงาน	31 (44.29)	39 (55.71)				
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน						
- ไม่มีรายได้	22 (39.29)	34 (64.71)	0.98	0.52 ถึง 1.83	0.006	0.940
- มีรายได้	59 (39.86)	89 (60.14)				
ความเพียงพอของรายได้						
- เพียงพอ	9 (21.43)	33 (78.57)	2.94	1.32 ถึง 6.67	7.380	0.007
- ไม่เพียงพอ	72 (44.44)	90 (55.56)				
โรคประจำตัว						
- ไม่มี	49 (33.56)	97 (66.44)	2.44	1.31 ถึง 4.43	8.098	0.004
- มี	32 (55.17)	26 (44.83)				

การอภิปรายผล

ผลกระทบและปัญหาสุขภาพจิตหลังประสบอุทกภัย พบว่า ผู้ที่มีสุขภาพจิตที่ต่ำกว่า

เกณฑ์ปกติ ร้อยละ 39.71 ทั้งนี้เพราะประชาชนในพื้นที่มี การสูญเสีย ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สิน รายได้ หรือแม้แต่เสียชีวิต ส่งผลให้

กระทบต่อสุขภาพจิตของคนเหล่านั้น จึงสอดคล้องกับการศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของผู้ประสบอุทกภัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ปี 2549: โดยการติดตามดูแล ระยะยาว 1 ปี⁶ พบว่า ปัญหาสุขภาพจิต ร้อยละ 35.68 ส่งต่อ ร้อยละ 19.4 จำนวนที่ต้องติดตาม 170 คน คิดเป็นร้อยละ 19.1 จำนวนคนได้รับผลกระทบ และวินิจฉัยจากจิตแพทย์

เมื่อพิจารณาตามผลกระทบ พบว่า ข้อคำถามที่ประชาชนส่วนใหญ่ ระบุว่า “มีผลกระทบมาก” ได้แก่ มีการสูญเสียทรัพย์สินไปกับอุทกภัย รองลงมาคือ ปัญหาจากการตัดขาดของถนนทำให้ไม่สามารถเดินทางได้ และสูญเสียรายได้หลังเกิดอุทกภัยตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นรายได้หลัก เมื่อมีเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติจึงทำให้ผลผลิตทางการเกษตรซึ่งเป็นรายได้หลักของชาวบ้านหายไป รวมทั้งกิจการค้าขายต่างซบเซาไป การเงินหมุนเวียนช้าลง แต่ค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนยังคงเหมือนหรืออาจจะมากขึ้นด้วยจึงทำให้มีการกู้ยืมเพื่อมาใช้จ่ายภายในครอบครัว จึงมีผลกระทบต่อสภาพสุขภาพจิตใจของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเกียรติทองธรรมชาติ 2558⁷ ที่ทำการศึกษผลกระทบจากอุทกภัยปี พ.ศ. 2554 ที่มีต่อประชาชนในตำบลวัดโคก อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ผลการศึกษา พบว่า ผลกระทบจากอุทกภัยปี พ.ศ. 2554 ที่มีต่อประชาชนในตำบลวัดโคก อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีผลกระทบสูงที่สุด ได้แก่ ด้านสาธารณูปโภค (ค่าเฉลี่ย 3.69) รองลงมา ด้านเศรษฐกิจ และด้านคุณภาพชีวิต ตามลำดับ

พบว่าผู้ที่มีอายุสูงกว่าหรือเท่ากับ 31 ปี มีสัดส่วนการเกิดปัญหาสุขภาพจิตมาก

เป็น 1.85 เท่าของผู้ที่มีอายุไม่เกิน 30 ปี ทั้งนี้เพราะ การมีภาระต้องดูแลครอบครัว เนื่องจากส่วนใหญ่มีคู่สมรส จึงเป็นที่คาดหวังของหลายๆคนรอบข้าง ส่งผลให้เกิดความเครียด ความกดดันจากสิ่งต่างๆ จากสิ่งแวดล้อม อาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่มีอายุสูงกว่าหรือเท่ากับ 31 ปี มีสัดส่วนการเกิดปัญหาสุขภาพจิตมากกว่าผู้ที่มีอายุไม่เกิน 30 ปี สอดคล้องกับการศึกษา ของสุรพันธ์ วิจิตนาค 2549⁸ ที่ทำการศึกษาปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อการคงอยู่ของภาวะเครียดหลังอุทกภัย ในจังหวัดอ่างทอง พบว่าปัจจัยเสี่ยงที่มีผลและมีความสัมพันธ์ต่อการคงอยู่ของภาวะเครียดคือ อายุ และรายได้น้อยและไม่พอใช้

ความเพียงพอของรายได้ มีสัดส่วนการเกิดปัญหาสุขภาพจิตมากเป็น 2.94 เท่าของผู้ที่ความเพียงพอของรายได้ ทั้งนี้เพราะอาจเป็นเพราะเกิดรายจ่ายมากกว่ารายรับส่งผลให้มีเกิดการกู้ยืม ก่อให้เกิดความเครียดวิตกกังวล จึงอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่ไม่มีความเพียงพอของรายได้ มีสัดส่วนการเกิดปัญหาสุขภาพจิตมากกว่าผู้ที่ความเพียงพอของรายได้ สอดคล้องกับการศึกษา ของสุรพันธ์ วิจิตนาค 2549⁸ ได้ทำการศึกษาปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อการคงอยู่ของภาวะเครียดหลังอุทกภัย ในจังหวัดอ่างทอง พบว่าปัจจัยเสี่ยงที่มีผลและมีความสัมพันธ์ต่อการคงอยู่ของภาวะเครียดคือ อายุ และรายได้น้อยและไม่พอใช้

ผู้ที่มีโรคประจำตัว มีสัดส่วนการเกิดปัญหาสุขภาพจิตมากเป็น 2.44 เท่าของผู้ที่ไม่มีโรคประจำตัว เนื่องจาก บางรายสิ้นเนื้อประดาตัว บางรายสูญเสียบุคคลที่เป็นที่รักการขาดที่พึ่งหรือที่ปรึกษาทางใจ เป็นต้น ส่งผลให้ผู้ที่มีโรคประจำตัว มีสัดส่วนการเกิดปัญหาสุขภาพจิตมากกว่าผู้ที่ไม่โรคประจำตัว สอดคล้องกับการศึกษาของ ไกรชาติ ตันตระการภากร 2554⁹ ได้ทำการศึกษา

สถานการณ์น้ำท่วมผลกระทบต่อสุขภาพ พบว่าโรคที่ส่งผลกระทบต่อภาวะทางจิตได้แก่ โรคเครียดการเกิดภาวะซึมเศร้า บางรายอาจทำร้ายตนเองหรือฆ่าตัวตายได้ ระดับความรุนแรงจึงขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย กลุ่มเสี่ยงส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุหรือวัยทำงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบว่าประชาชนบ้านผักกาดหญ้า ตำบลนาเลิง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีสุขภาพจิตโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปกติ โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิต พบว่า อายุ ความเพียงพอของรายได้ และโรคประจำตัว มีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิต ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมป้องกันปัญหาสุขภาพจิต หรือเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพจิต ในประชาชนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาสุขภาพจิต

1.1.1 ผู้ที่มีอายุสูงกว่า 31 ปี เป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงจะเกิดปัญหาสุขภาพจิต ควรมีการจัดกิจกรรมในการส่งเสริม ป้องกันปัญหาสุขภาพจิต เช่นการส่งเสริมสุขภาพตามวัย

1.1.2 ผู้ที่มีรายได้ไม่เพียงพอ หรือผู้ที่มีรายได้น้อย ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการหารายได้เสริมและส่งเสริมสุขภาพจิตเน้นหลักการดำรงชีวิตบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อาจมีการวางแผนด้านนโยบายเพื่อให้บริการเชิงรุก เนื่องจากปัญหาการเลิกจ้างงาน และผู้ว่างงานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคต จึงควรมีการวางแผนดำเนินการในเรื่องนี้เพื่อรองรับปัญหาสุขภาพจิตที่อาจเกิดขึ้นตามมา

1.1.3 ผู้ที่มีปัญหาโรคประจำตัว หรือผู้ที่เจ็บป่วย เป็นผู้มีความเสี่ยงในการเกิดปัญหาสุขภาพจิต ควรมีการผสมผสานงานสุขภาพจิตและจิตเวชรวมเข้ากับระบบการดูแลผู้ป่วยทางกาย เน้นให้การดูแลแบบองค์รวมที่ครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ

1.2 ในส่วนผลกระทบ ควรมีการเยียวยาที่เหมาะสมและรวดเร็วจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หลังจากผลกระทบจากอุทกภัย โดยเฉพาะการสูญเสียทรัพย์สิน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ ผู้ผ่านเหตุการณ์อุทกภัยมาแล้วสักระยะหนึ่ง ซึ่งการทำวิจัยครั้งต่อไปจึงน่าจะมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่กำลังประสบอุทกภัยในขณะนั้น เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาผลกระทบ และการแก้ปัญหาของประชาชนได้ทันทางที่

2.2 นอกจากการศึกษาปัญหาสุขภาพจิต และผลกระทบ ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต และผลกระทบ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการกับปัญหาสุขภาพจิต และผลกระทบ ได้อย่างถูกต้อง

2.3 ควรมีการศึกษาสุขภาพจิตในด้านต่างๆด้วย เช่น สภาพจิตใจ สมรรถภาพของจิตใจ คุณภาพของจิตใจ ปัจจัยสนับสนุนและอาจศึกษาตัวแปรต่างๆเพิ่ม เช่น อาชีพ ศาสนา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

1. Independent News Network. ร้อยเอ็ดประกาศภัยพิบัติแล้ว 7 อ.-นาข้าวเสียหายกว่า 3 แสนไร่ [อินเทอร์เน็ต]. ร้อยเอ็ด; 2562 [เข้าถึงเมื่อ 20 ส.ค. 2562].

- เข้าถึงได้จาก
https://www.innnews.co.th/regional-news/news_479659/.
2. สำนักบริหารการทะเบียน กรมปศุสัตว์. ระบบสถิติทางการทะเบียน [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2561 [เข้าถึงเมื่อ 20 ส.ค. 2562]. เข้าถึงได้จาก
<https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statINTERNET/#/>.
 3. สมชาย ต้นศิริสิทธิกุล. ผลกระทบของอุทกภัยต่อปัญหาสุขภาพจิต [อินเทอร์เน็ต]. นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข; 2546 [เข้าถึงเมื่อ 4 ต.ค. 2562]. เข้าถึงได้จาก
<https://www.dmh.go.th/abstract/nurse/details.asp?id=3203>.
 4. อรุณ จิรวัดน์กุล. สถิติทางวิทยาศาสตร์สุขภาพเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์; 2558.
 5. กรมสุขภาพจิต. แบบทดสอบดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับสั้น 15 ข้อ [อินเทอร์เน็ต]. นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข; 2563 [เข้าถึงเมื่อ 30 มิ.ย. 2563]. เข้าถึงได้จาก
<https://www.dmh.go.th/test/thaihapnew/thi15/asheet.asp?qid=1>.
 6. พัทธ์พัล บุษยมาลิก, สุพัฒนา สุขสว่าง, ศิริลักษณ์ สว่างวงศ์สิน. สุขภาพจิตของผู้ประสบอุทกภัย จังหวัดอุดรธานี ปี 2549. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. 2555; 57(2):165-174.
 7. การประชุมเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. รายงานการสืบเนื่องจากการประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนองานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ (Proceeding) เครือข่ายบัณฑิตศึกษา
 - มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 15; วันที่วันที่ 23 กรกฎาคม 2558; ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
 8. สุรพันธ์ วิชิตนาค, สมถวิล สินธุประสิทธิ์, ปาจริย์ สารละลุก, จุฑามาศ ผดุงญาติ. ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อการคงอยู่ของภาวะเครียดหลังอุทกภัยใน จังหวัดอ่างทอง วารสารระบบวิจัยสาธารณสุข. 2549; 1(2): (ฉบับเสริม 1): 182-187.
 9. ไกรชาติ ต้นตระกูลการภากร, อัมรินทร์ คงทวิเลิศ. สถานการณ์น้ำท่วมผลกระทบต่อสุขภาพ [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2554. [เข้าถึงเมื่อ 23 ม.ค. 2563]. เข้าถึงได้จาก
<http://www.eric.chula.ac.th/ej/v16y2555/no1/article5.pdf>.